

TEZAUŢ LITURGIC
24 DECEMBRIE

**VIATA
SF. CUVIOASE-
MUCENITE
EUGENIA
DE LA ROMA**

ROMAN, 1993

24 DECEMBRIE

VIAȚA SF.CUVIOASE-MUCENIȚE EUGENIA DE LA ROMA

Comod, urmând la împărăția Romei, după tatăl său Marcu, pe când avea șapte ani de împărăție, a fost ales eparh peste tot Egiptul un bărbat vestit, cu numele de Filip și a venit din Roma în Alexandria, împreună cu femeia sa, Claudia și cu fiii săi. El avea doi fii, anume Avit și Serghie și o fiică cu numele Eugenia, frumoasă la chip și vitează cu duhul, despre a cărei viață avem să grăim. Filip stăpânea țara Egiptului după rânduiala romanilor și după obiceiurile părintești.

Noul eparh ura foarte mult învățătura vrăjitorească și pe neamul evreiesc și mult prigonea și pierdea pe vrăjitori, iar de numele evreiesc nu suferea nici să audă. Însă față de creștini se arăta mai blând, deși i izgonise din cetate, după porunca împăratului, lăsându-i acolo să viețuiască în pace și cu libertate să slujească Dumnezeuului lor. El îi cinstea pentru viața lor desăvârșită și iubirea de înțelepciune. Osârdia lui era a se îndeletnici întru înțelepciunea cea elinească, în care creștea și pe fiica sa Eugenia, învățând-o vorbirea cea frumoasă sau retorică, în amândouă limbile, latinește și grecește, având sânguința s-o vadă sporind în filozofie. Iar ea, fiind

foarte ascuțită la minte și cu osârdie la învățătură, toate le pricepea cu înlesnire; și oricâte le auzea numai o dată sau le citea, pe toate le ținea bine minte totdeauna, avându-le scrise în inima ei, ca pe niște tăblițe de aramă.

Eugenia era frumoasă la față și cu bună-podoabă la trup, dar mai frumoasă era cu cugetul cel înțelept și împodobită cu curățenia fecioriei. Pentru aceasta când unul din cei mai de frunte din neamul romanilor, cu numele Acvilin, căuta să o logodească ca mireasă a fiului său Acvelie, fiind întrebată de părinții săi dacă voiește să se mărite după acel tânăr de neam bun, ea a răspuns: "Pe bărbat trebuie a-l alege ca să fie bun la fire, mai mult decât de bun neam, pentru că are a vieții cu dânsul, iar nu cu neamul lui. Deci căutau și alții să se logodească cu ea, tineri luminați cu neamul, cu mărirea și cu bogăția, însă ea, ca și cum nu i-ar fi plăcut obiceiurile lor, deși cu fapta iubea curăția și fugea de însoțire, pe toți îi nesocotea, deoarece curăția era dorința și purtarea ei de grijă, adică a petrece în feciorie curată. Astfel, vasul cel frumos și curat se pregătea mai înainte spre primirea dumnezeiescului mir. Și îndată faptelor ei celor bune, a urmat credința cea bună și curată, apropiindu-se de izvorul cel curat al drepte credințe.

Începutul întoarcerii ei către Dumnezeu a fost astfel: a intrat în mâinile ei din întâmplare, sau mai bine zis din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, o carte ce cuprindea epistolele Sfântului Apostol Pavel, pe care citind-o cu luare-aminte, a aflat că unul este Dumnezeu cel adevărat, Care a făcut toată lumea. Și îndată s-a luminat cu mintea, pe care o avea cu mult mai înainte curățită și pregătită spre primirea Sfântului Duh. Deci, a crezut în Hristos cu inimă neîndoită, dar cu gura nu îndrăznea a-L mărturisi pe față temându-se de mânia părinților săi.

Iar când se împlinea porunca cea împărătească în Alexandria și se izgoneau creștinii din cetate, a căror învățătură Eugenia dorea foarte mult ca s-o audă, atunci, vrând mai cu înlesnire a-și dobândi dorința sa, s-a cerut la părinții ei ca să iasă afară din cetate, la unul din satele lor ce era aproape, pentru ca să se răcorească. Părinții, neavând nici o bănuială despre gândurile ei, n-au oprit-o a ieși pentru a se răcori.

Ieșind ea cu careta cu fameni și cu robi, pe când mergea pe lângă satul creștinilor și trecea pe lângă o mănăstire, a auzit într-însa glas de monahi cântând: Toți zeii neamurilor sunt lucruri de mâini omenești, iar Domnul Care a făcut cerurile este Atotputernic.

Acestea auzind, ca și cum s-ar fi rușinat de rătăcirea părintească, a oftat din inimă și a zis către famenii ei, dintre care pe unul îl chema Protan, iar pe celălalt Iachint: "Voi, împreună cu mine destul ați învățat scriptură și am priceput împreună dogmele filosofilor Socrate, Aristotel și Platon și pe cele ce cu adevărire le-au așezat. Eresul stoicilor și părerea epicureilor și ale altor sofști și făcători de stihuri le-am citit și le-am cunoscut. Deci, cunoașteți cu încredințare că toate acelea sunt basme, neavând nimic altceva decât numai o asemănare cu adevărul, care ar fi putut să înșele pe mulți. Însă n-au rămas neștiute și cele ale elinilor, care se laudă foarte mult în înțelepciunile lor, dintre care unii zic că nu este nici un Dumnezeu, iar alții cred în zei mulți și povestesc că unii zei sunt mai mari și unii mai mici. Creștinii pe toți îi izgonesc cu un cuvânt, zicând: Toți zeii neamurilor sunt lucruri de mâini omenești, și a crede în ei este o desăvârșită nedumnezeire și o întreagă pierzare. Iar această scriere creștinească, care zice: Domnul, Care a făcut cerurile este atotputernic, un Dumnezeu propăvăduiește și pe Domnul cel de obște al tuturor ni-L dă întru cunoștință. Cu acestea unindu-se și Apostolul Pavel, ale cărui cuvinte le-am citit acum trei zile, arată că numai un Dumnezeu este peste toate. Cred și eu cuvintele acelui apostol, fiind

foarte adevărate și vrednice de crezut, cuvinte care alcătuiesc credința din fapte.

Deci, dacă le voiți și voi acestea, apoi aveți gata și lesnicios chip de mântuire. Eu nu mă voi mai numi doamnă a voastră, ci soră și împreună slujitoare, pentru că toți Îl avem ca Dumnezeu pe Domnul cel de obște și Părintele. Să fim ca niște frați cu un cuget și un suflet și cu sfatul nostru cel de obște să mergem la creștini. Am auzit că Elen, episcopul creștinesc, a zidit aici o mănăstire, în care monahii neîncetat ziua și noaptea laudă pe Dumnezeu cu cântări și a încredințat-o unui preot, anume Teodor, despre ale cărui lucruri minunate se povestește că și orbilor le dă vedere, cu rugăciunile sale, apoi izgonește diavolii și orice boală tămăduiește cu cuvântul. Se mai spune că în acea mănăstire, nicidecum nu-i liber ca să intre femei. Însă voi să tundeți acești peri ai capului meu, să mă îmbrăcați în haine bărbătești și să mă duceți acolo noaptea. Apoi vom rându-i ca întoarcerea voastră în cetate să fie noaptea târziu. Pe toți ceilalți robi îi vom pune să meargă înaintea caretei și voi amândoi veți urma după caretă. Iar eu mă voi pogori încetișor din caretă și, tăinuindu-ne de toți, ne vom ascunde și caretă va merge la locul ei; iar noi ne vom duce către robii lui Dumnezeu".

Aceste cuvinte ale Eugeniei au plăcut la amândoi famenii și, făcându-se noapte, au făcut după cum s-au sfătuit. Întorcându-se târziu către cetate, au pogorât pe Eugenia din caretă în taină, nesimțind nici unul din robi și, ascunzându-se, au îmbrăcat-o în haine bărbătești, tunzându-i părul cel fecioresc și au pornit către mănăstire. Domnul, dându-le vreme bine potrivită, a rânduit în acel ceas a fi venirea episcopului la mănăstire. Și încă neajungând la mănăstire fericitul episcop Elen, venea din Iliopoli, se apropia de mănăstire cu mulțime de popor. Era în Egipt obiceiul acesta: când veneau episcopii la mănăstirile și la bisericile lor, mergea împreună cu dâșii și poporul cu cântări de laudă. Deci veneau cu Elen, episcopul, ca la zece mii de bărbați, unii mergând înainte și alții urmându-i, cântând și zicând: "Calea dreptilor s-a îndreptat și calea sfinților s-a pregătit". Auzind aceasta, Eugenia a zis către tovarășii ei: "Luați seama la frumusețea stihurilor ce se cântă și vedeți că toate cuvintele se potrivesc pentru noi. Căci, când vorbeam de adevăratul Dumnezeu, am auzit cântarea aceasta: Toți zeii neamurilor sunt lucruri omenești, iar Domnul Care a făcut cerul și pământul este atotputernic. Iar acum, când noi începem calea, întorcându-ne de la slujirea idolească și dorim a veni către creștinătate - iată mii de oameni întâmpina cu glas cântând: Calea

dreptilor s-a îndreptat și calea sfinților s-a pregătit. Mi se pare că nu din întâmplare s-a făcut aceasta, ci după dumnezeiască rânduială. Așadar, să luăm seama unde merge acest popor și dacă se duce către aceeași mănăstire către care și noi călătorim, să ne unim cu dânșii și să mergem împreună, ca niște tovarăși ai lor, până ce ne vom cunoaște cu dânșii".

Alăturându-se poporului care mergea și cânta, a întrebat pe unul din cei ce mergea: cine este bătrânul acela care merge călare pe asin în mijlocul poporului și ce este înainte și celui ce urmează? Și a auzit de la acela drept răspuns, că este Elen, episcopul, care din tinerețe este creștin și a crescut în mănăstire. Acesta, pe când era copil mic și îl trimiteau la vecini să aducă foc, el aducea cărbunii aprinși în haina sa și nu se ardea haina, căci acest fel de sfințenie avea chiar din copilăria sa.

Nu cu mult înainte de aceste zile, s-a arătat în acele locuri un oarecare vrăjitor cu numele de Zarie, înșelând pe popor cu multe și mari vicleșuguri și farmece. Acela zicea că episcopul Elen este mincinos, iar despre sine spunea că este trimis de Hristos, ca să fie învățător al poporului. Și adunându-se mulțimea poporului creștinesc, părintele nostru Elen a venit către cel pe care îl

vedeți, zicând: "Auzim că Zarie este trimis de Hristos. Deci primește-l în prietenie sau dacă grăiește minciuni, învinge-l cu cuvinte și care din voi va fi biruitor în cuvinte, de acela ne vom lipi". Sfântul episcop a primit să se întrebe în cuvinte cu Zarie, episcopul nădăjduind spre Hristos și Zarie spre diavolii săi. Apoi s-a rânduit o zi pentru întrebarea ce avea să se facă, pentru care s-a pregătit locul în mijlocul cetății Iliopolei.

Deci a venit Zarie cu meșteșugurile sale vrăjitoarești și a venit și episcopul cu graiuri de Dumnezeu insuflate și, binecuvântând pe popor, a zis: "Acum veți cunoaște puterile care sunt de la Dumnezeu". Și întorcându-se către Zarie a început lupta în cuvinte. Dar deoarece vrăjitorul era mare meșter în minciunile sale și mândru, iar în grai era fără de rânduiala, se sârguia să aibă biruință nu prin adevăr, ci prin limbuția cea fără de rușine. Pentru aceea episcopul cel blând și fără de răutate, nu putea să biruiască cuvintele lui. Iar poporul se mâhnea, căci Zarie covârșea în cuvinte pe episcop. Episcopul, văzând aceasta, a cerut să fie puțină tăcere și a zis către popor: "Acum desăvârșit se cuvine a asculta învățăturile lui Pavel, care grăiește către ucenicul său Timotei: Să nu se lupte cineva în cuvinte, care nu sunt de nici o trebuință, ci mai mult servesc la risipirea celor ce aud. Dar ca să nu socotească cineva că această mărturie

apostolească o aducem la mijloc - nu ca niște păzitori adevărați, ci ca niște fricoși - să se aprindă un foc în mijlocul cetății, să intrăm amândoi în para focului și care din noi nu va arde, acela este trimis de Hristos".

Acest cuvânt a plăcut poporului și îndată s-a pregătit un foc mare; iar episcopul chemă pe vrăjitor în văpaie. Vrăjitorul a zis: "Intră tu mai întâi în văpaie, de vreme ce tu ai rânduit așa". Sfântul episcop, însemnându-se pe sine cu semnul Sfintei Cruci și ridicându-și mâinile, a intrat în mijlocul focului și stând în flacăra cea mare ca o jumătate de ceas, nu s-a ars deloc, că nici de părul lui, nici de haine nu s-a atins focul. Apoi a poruncit ca și Zarie să vină la dânsul; dar acela, temându-se foarte, căuta să fugă. Dar poporul, apucându-l, l-a aruncat în foc și a început îndată ticălosul a arde; și desăvârșit ar fi pierit, dacă nu l-ar fi izbăvit pe el episcopul Elen, deși jumătate ars, însă abia viu. Așa s-a izgonit cu ocară vrăjitorul Zarie din hotarele acelea; iar episcopul, pe care îl vedeți în toate zilele, oriunde merge îi urmează poporul cu cântări dumnezeiești.

Atunci fericită Eugenia, auzind acestea, se bucură cu duhul, se minuna și oftă. Și a început a-l ruga cu sânguință pe bărbatul acela care vorbea cu dânsii, al cărui nume era Eutropie, zicând: "Rogu-

te, domnul meu, ca să vestești sfântului episcop despre noi, care voim a ne întoarce de la idoli către Hristos. Suntem frați și ne-am sfătuit împreună, să ne facem creștini și să petrecem în mănăstirea aceasta și niciodată să nu ne despărțim unul de altul". A răspuns către dânsii bărbatul acela: "Tăceți acum, până ce va intra în mănăstire și se va odihni puțin de cale, iar când va fi vreme lesnicioasă, eu îl voi vesti pentru voi, după dorința voastră".

Apropiindu-se ei de mănăstire, au ieșit monahii întru întâmpinarea episcopului, cântând: "Luat-am, Dumnezeule, mila Ta în mijlocul poporului Tău". Și intrând înăuntru poporul cu episcopul, a intrat și Eugenia cu famenii săi tineri, deopotrivă la haine și la tunderea părului. Săvârșind episcopul dumnezeiasca slujbă în biserică și la al nouălea ceas întărindu-se cu puțină hrană, după cum era obiceiul pustnicilor, s-a odihnit de oboseală și a avut în vis vedenia aceasta: Un chip de asemănare femeiască ca unul din zeii elinești și care se cinstea de unii bărbați cu jertfe și închinăciuni ca un Dumnezeu. Episcopul privind cu mâhnire la aceasta, căci poporul se înșela cu închinăciunea idolească, a zis către zeița care era între dânsii: "Așa se cuvine ție, care ești zidirea lui Dumnezeu și slujitoare împreună cu noi, să te socotești de oameni că ești ca un Dumnezeu și să primești de la

dânșii închinăciune?" Aceasta auzind acestea, îndată a lăsat pe bărbații care i se închinau și s-a dus după episcop zicând: "Nu te voi lăsa, nici nu mă voi depărta de tine, până când nu mă vei duce și mă vei da Făcătorului și Ziditorului meu".

Deșteptându-se, episcopul se gândea la acea vedenie; și iată că intră la dânsul Eutropie, zicând: "Stăpâne, astăzi în urma ta au intrat aici trei tineri, frați, care au părăsit închinarea idolilor și doresc să se însoțească cu ceata celor ce slujesc pe Hristos în mănăstirea aceasta și m-au rugat cu lacrimi ca să vestesc sfinției tale acestea". Episcopul, înțelegând visul, s-a bucurat și a zis: "Îți mulțumesc, Doamne Iisuse Hristoase, că m-ai învrednicit a auzi o veste că aceasta". Deci a poruncit să aducă înaintea sa pe cei trei tineri. Intrând ei singuri înaintea lui, arhiereul a făcut mai întâi rugăciune, apoi a început a vorbi cu Eugenia părintește și cu iubire de fii, întrebând-o de numele de neam și de patria lor. Ea, roșindu-se la față ca o fecioară, răspundea cu smerenie, zicând: "Neamul nostru este din Roma, cetatea cea preaslăvită și suntem frați după trup; numele celui dintâi este Protan, al celuilalt Iachint, iar eu mă numesc Eugenia".

Fericitul episcop Elen uitându-se cu dragoste la dânsa a zis: "Cu dreptate te numești Eugenia,

pentru că numele se potrivește cu duhul tău căci ai suflet cu bărbăție și te arăți ca un bărbat în toate. Apoi, cu hotărârea pe care o ai în minte ai să biruiesti firea femeiască, căci te va întări Hristos și te vei îmbărbăta, pentru care, acum fiind femeie, te vei face ca un bărbat, schimbându-ți numele cel femeiesc și chipul, pentru dragostea lui Dumnezeu. Îți vorbesc acestea, nu muștrându-te și defăimându-te pentru firea ta femeiască, nici voind a te întoarce de la scopul tău, ci ca să știi câtă purtare de grijă are Dumnezeu de tine și cum mi-a descoperit toate cele pentru tine, netăinuind nimic, ci arătându-mi cine ești și cum ai venit la mine și cine sunt cei ce vor să vină cu tine. Deci sîrguiește-te, Evghenio, a te arăta nu mai mică cu bărbăția duhului, decât cu chipul, pentru că și aceasta mi-a arătat Domnul meu, că te-ai pregătit sălășluire curată a Lui, păzindu-ți fecioria și lepădându-te de înșelăciunea vieții acesteia".

Arhiereul, întorcându-se către Protan și Iachint, a zis: "Și voi fiind robi cu trupul, sunteți liberi cu duhul, nerobindu-vă nimănui, prin cele pământești, vrednicia sufletului, pentru care eu tăcând, Hristos Domnul vorbește către voi: De acum nu vă voi mai numi robi, ci prieteni. Fericiți sunteți pentru o libertate ca aceasta, dar mai ales pentru prietenia și unirea cu Hristos, căci ați gândit cu un cuget a lua jugul Lui asupra voastră

și n-ați făcut nici o împiedicare fericitei acesteia în scopul ei, ci împreună cu dânsa ardeți cu duhul a sluji pe Dumnezeu și când ea va ieși din viața aceasta, împreună cu dânsa și voi vă veți învrednici a primi de la Domnul aceleași cununi și răsplătire, cărora se va învrednici și ea". Acestea a vorbit cu dânsii episcopul, nefiind nimeni acolo, decât numai ei. Eugeniei i-a poruncit să petreacă în chip bărbătesc, deoarece nu știa nimeni de taina aceea, apoi nu s-au depărtat nici unul de episcop, până ce nu i-a botezat și unit cu ceata monahicească. Iar câte s-au întâmplat din vremea de când sfântă se pogorâse din caretă, tăinuindu-se de robii, cu Protan și Iachint și cum se tânguiau părinții pentru dânsa, să luăm aminte în cele ce urmează.

Careta și cu robii, care mergeau înainte și nu știau nimic, s-au apropiat de porțile cetății și au intrat, iar în fața casei au ieșit cei din casă înaintea Eugeniei cu lumini. Dar alergând la caretă au găsit-o goală și, nevăzând pe Eugenia, erau în mare nepricepere și s-au tulburat tatăl și mama ei, frații și toți cei din casă. Apoi s-a făcut țipăt mare, strigare, tânguire, plângere nespusă și cercetare prin toată cetatea Alexandriei și se întreba ce i s-a întâmplat fetei eparhului. Au fost trimise multe slugi în căutarea Eugeniei, care, străbătând nu numai cetatea, ci și toată țara Egiptului, nelăsând pe nimeni neîntrebat, în drumuri și în sate, pe

negustori, pe țărani și pe străini. Dar nicăieri nu puteau să audă ceva despre acel mărgăritar de mare preț, pe care îl ascundea dreapta Celui de Sus în vistieria Sa, până la vreme de bună trebuință.

Iar părinții ei, ziua și noaptea, cu nemângâiate tânguiri, plâneau pentru dânsa. Adeseori chemând numele ei, își băteau fețele și-și presărau capetele cu cenușă, apoi cădeau la pământ de atâta slăbiciune și durere a inimii și strigau: "Evghenio, Evghenio, fiica noastră cea preadulce, unde te-ai ascuns, lumina ochilor noștri? În care loc te-ai tănuit? Mângâierea noastră, cum te-ai pierdut, nădejdea noastră?" Se tânguiau părinții pentru fiică, iar frații plâneau pentru sora lor, robii și roabele lăcrimau pentru stăpâna lor și toți cetățenii suspinau pentru dânsa, parându-le rău și având durere la fel cu eparhul, domnul lor cel bun și stăpânitor, pentru pierderea fiicei lui.

După aceasta, neputând Filip s-o afle nicăieri, a început să-i întrebe pe slujitorii idolești, pe vrăjitori și pe fermecători, aducând mulțime de jertfe idolilor, că doar va fi vestit vreun zeu despre fecioara cea pierdută. Și a făgăduit că dacă o vor afla sau îi vor spune unde se află, le va da multe daruri, iar dacă nu vor spune adevărul, îi va omori cu cumplită moarte. Dar n-a putut întru nimic să

se înștiințeze, căci vrăjitorii și fermecătorii, ca niște mincinoși care nu știau nimic, văzând că se osteneau în zadar și primejdie de moarte le stă asupra, au alcătuit un basm pentru potolirea mâniei eparhului: că li s-a descoperit că, iubind Dumnezeu frumusețea Eugeniei, a răpit-o în ceruri și a așezat-o în numărul zeilor.

Crezând părintele cel mâhnit acel basm, a încetat puțin mâhnirea, iar plângerea a schimbat-o în bucurie. Îndată poruncind să se facă un idol de aur după asemănarea fiicei sale cea iubită, l-a pus în Alexandria la loc cinstit și ca pe o zeiță nouă, cu prăznuire și cu aducere de jertfă multă, cinstea pe fiica sa, Eugenia, împreună cu tot poporul; cu acest fel de bucurie își potolea mâhnirea. Însă maică-sa, Claudia și cu frații săi, Avit și Serghie, necrezând basmul acela, neîncetat și nemângâiat se tânguiau după Eugenia.

Fericită fecioară, cea acoperită cu haine și cu nume bărbătesc, pentru obiceiurile sale cele bărbătești și pentru mărimea sufletului, fiind socotită că este bărbat, viețuia în mănăstirea mai sus pomenită, bine viețuind monahicește și slujind lui Dumnezeu. Atât de mult a sporit în dumnezeiasca învățătură, încât în doi ani toată Sfânta Scriptură a învățat-o pe de rost și atâta odihnă avea sufletul ei, încât altora li se părea că este unul din îngeri. Căci cine

putea pricepe firea ei cea femeiască, pe care o acoperea puterea lui Hristos și fecioria cea fără prihană, de care și bărbaților celor desăvârșiți le era de mirare?

Cuvântul ei era smerit, cu dragoste, blând și nu mult vorbitor, plin de frica lui Dumnezeu și de folos. La cântarea în biserică nimeni nu se afla mai înainte decât dânsa și era tuturor de folos. Pe cei mârniți îi mângâia și se bucura împreună cu cei ce se bucură; pe cel ce s-ar fi mâniat și s-ar fi iuțit, numai cu un cuvânt îl îmblânzea, iar pe cel mândru, ea, cu chipul cel smerit al vieții sale, atât de mult îl folosea, încât acela îndată se prefăcea din lup în oaie. Nu după multă vreme i s-a dat ei de la Dumnezeu darul tămăduirii, că orice bolnav ar fi cercetat, îndată prin venirea ei se izgonea boala și se dădea bolnavului desăvârșita sănătate. Iar cei doi fameni ai ei, Protan și Iachint, erau împreună viețuitori cu dânsa și următori ai vieții ei și de-a pururea robi și prieteni.

După trei ani de la întoarcerea ei către Dumnezeu, a răposat egumenul mănăstirii aceleia. Deci, adunându-se frații, toți cu un glas și cu un suflet rugau pe fericită să le fie lor egumen, pentru că nu știau taina ei cea acoperită de Dumnezeu, cum că Eugenia nu este bărbat cu firea, ci femeie. Căci văzând viața ei cea plină de înțelepciune

bărbătească, fără de prihană și plăcută lui Dumnezeu și pe toți pustnicii ce erau în mănăstire fără de asemănare covârșindu-i, pentru aceea cu multă rugăciune o sileau pe ea să primească stăreția.

Atunci sfânta - pe de o parte temându-se ca să nu fie împotriva legii, adică fiind femeie să stăpânească peste bărbați și pe de alta rușinându-se a nesocoti rugăciunea cea mare a tuturor fețelor cinstite -, a zis către dâșii: " Rogu-mă, fraților, aduceți-mi aici Sfânta Evanghelie". Fiind adusă Evanghelia a zis: "Se cuvine ca pentru orice alegere, mai întâi pe Hristos să-l întrebăm. Deci să vedem întru această alegere a voastră ce ne va porunci Hristos și ne vom supune voinței Lui". Și deschizându-se Sfânta Evanghelie în fața tuturor, s-a aflat locul unde era scris așa: Cel ce voiește între voi să fie mai mare, acela să fie vouă slugă și care voiește să fie vouă mai întâi, să fie rob vouă. Acestea citindu-le, sfântă a zis: "Iată, că mă supun și poruncii lui Hristos și cererii voastre; deci voi fi dragostei voastre și slugă și rob". Și s-au bucurat toți pentru bunăvoirea ei. Deci a primit cel cu părere Evghenie, iar cu fapta Eugenia, egumenia mănăstirii aceleia și s-a făcut tuturor ca un rob prins neîncetat, ostenindu-se pentru toți frații, aducând apă, tăind lemne, chiliile tuturor curățind și tuturor slujind cu multă osârdie. Și și-a ales

chilia de locuință a portarului, ca nici cu chilie mai bună să se arate mai presus decât alții.

Ostenindu-se întru toate slujbele mănăstirești, niciodată n-a lăsat pravila cea obișnuită a bisericii, Utrenia, ceasurile și la zile însemnate și Liturghia și Vecernia. Ea socotea acel ceas pierdut în zadar, în care s-ar fi întâmplat să nu dea laudă lui Dumnezeu și foarte cu dinadinsul se păzea, ca să nu-i treacă nici un ceas fără a mulțumi Lui. În mâinile ei era lucrul, iar în gura ei neîncetat avea rugăciunea. Și a luat stăpânirea asupra duhurilor celor necurate ca să le izgonească din oameni; apoi i se dăduse dar a face și alte minuni, despre care nu ne ajunge vreme a povesti cu de-amănuntul. Însă trebuie să se povestească, de când s-a început prigoana asupra sfintei, cum și despre alergarea, pătimirea sa și săvârșirea ei din viață.

Era în Alexandria o femeie cu numele Melantia, bogată cu averea, dar săracă de fapte bune. Aceasta a căzut în boală de friguri și pătimea de acea boală mai bine de un an. Având locuința sa aproape de mănăstirea aceea și auzind că în mănăstire era un monah, cu numele de Evghenie, care cu înlesnire tămăduiește tot felul de boli, a mers la dânsul cu sârguință și-l rugă să o vindece de neputința ei. Evghenie, milostivindu-se spre dânsa, a uns-o cu unt-delemn sfințit și îndată

Melantia a scăpat de toate cele ce o vătămau înăuntru și pricinuia ei boala frigurilor, încât s-a făcut sănătoasă și s-a dus pe jos acasă, care era aproape.

Peste puțină vreme, vrând să le dea mulțumire pentru tămăduirea ce o căpătase, a făcut trei vase de argint curat și umplându-le cu bani le-a trimis la doctorul său cel fără de plată, dar el nu le-a primit, ci le-a înapoiat la cel ce le trimisese, zicând: "Noi ne îndestulăm și prea ne îndestulăm cu de toate bunătățile de la Dumnezeuul nostru, iar pe tine te sfătuiesc, o, iubită Melantia, ca să împarți pe aceștia celor ce le trebuiesc, adică săracilor". Melantia, văzând darurile sale întoarse înapoi s-a mâhnit și, alergând la mănăstire, ce rugăciuni nu făcea și cu ce cereri nu o silea ca să nu i se lepede darurile cele aduse! Abia înduplecându-se înainte stătătorul Evghenie a poruncit să ia vasele acelea și să le ducă în cămara bisericii, ca să fie spre slujba altarului.

Dintr-acea vreme Melantia, cunoscându-se cu Evghenie, adeseori îl cerceta și s-a lipit de el cu dragostea cea fără de rânduială, neștiind firea cea femeiască, ce se tăinuia în chipul și în numele cel bărbătesc. Căci îl vedea cu chipul tânăr și frumos la față și nu pricepea cum un tânăr ca acela, frumos la față, ar fi putut să viețuiască în

curătenie. Tămăduirea ei nu o socotea a fi prin sfințenia lui, ci prin meșteșugul doctoriei. Apoi, din zi în zi, se aprindea cu iubirea mai mult spre dânsul, ca să facă întâlnire de păcat și căuta o vreme și loc, în care i-ar fi cu lesnire a săvârși ce dorea.

Într-o zi, venind în satul său, care era aproape de mănăstire și gândind la tânărul monah și aprinzându-se de dânsul, s-a prefăcut bolnavă, apoi a trimis la dânsul cu rugămintă ca însuși s-o cerceteze că este bolnavă și să-i ajute ca și mai înainte. Deci a venit fericită Eugenia și a șezut lângă patul celei bolnave, dar nu de boală, ci de poftă trupească. Melantia, căutând la fața Eugeniei, n-a mai putut tăinui focul ce se ascundea înăuntrul ei, care o ardea de mult timp și deschizându-și gura fără de rușine, a început a grăi cuvinte de desfrânare, momind-o și atrăgând-o spre păcat, ca și altădată egipteanca, femeia lui Pentefri, pe Iosif cel curat, zicând: "Cu nesuferită poftă și cu nemăsurată dragoste sunt cuprinsă de tine și nu poate să se odihnească duhul meu, până nu voi săvârși această, ca să fii domn a toată avuția mea și bărbatul meu, împreună viețuitor. Căci pentru ce te chinuiești în deșert cu înfrânarea cea de nici o treabă? În sărăcie și în strâmțorare îți pierzi singur, de bună voie, zilele tinereților tale, uscându-ți trupul și vestejindu-ți frumusețea feței

tale. Iată, avere mare, iată, visterii de aur și de argint, pietre scumpe și haine de mult preț, robi și roabe în număr mare. Iată, și pe mine mă vezi tânăra și nu urâtă, care în acest an am rămas văduvă, ba încă și fără de fii și nu am moștenitor bogăției mele. Deci moștenește-le tu și mie să-mi fii domn și stăpân".

Acestea și multe altele zicând Melantia, Cuvioasa Eugenia se rușina de cele ce-i spunea și i-a răspuns aspru: "Taci, femeie, taci și nu te ispiti a ne vătămă cu otrava șarpelui celui vechi, căci văd că te-ai gătit mare lăcaș diavolului; depărtează-te de la slugile lui Dumnezeu, ispititoare! Bogăția ta să fie ca moștenire iubitorilor de patimi, celor asemenea ție, iar bogăția noastră este a sărăci împreună cu Hristos; iar cele de nuntă să piară din mintea noastră, ca nici să gândim cândva la dulceața trupească. O! fericită curățenie, nu te vom vinde pentru bogăția cea stricăcioasă. O! feciorie sfântă, nu te vom strica cu desfrânarea. O! Maica lui Dumnezeu și fecioară spre care eu nădăjduiesc, nu voi schimba făgăduințele mele! Una ne este nunta, dorirea de Hristos. Unele ne sunt bogățiile noastre, bunătățile cele gătite în ceruri. Una este moștenirea noastră, cunoașterea cea adevărată". Aceasta zicând fericită Eugenia și, sculându-se, îndată s-a dus la mănăstire.

Melantia, umplându-se de nespusă rușine și de mânie s-a dus în cetate și mergând la eparh a zis: "Un tânăr de credință creștinească, care se spune că este doctor și petrece într-o mănăstire ce este aproape de satul meu, a venit în casa mea și l-am lăsat să intre în casă pentru tămăduire. Însă el, socotindu-mă ca una din femeile cele necinstite și fără de rușine, mai întâi prin cuvinte înșelătoare, apoi cu mâinile a început a mă sili către lucrul cel rușinos. Dacă n-aș fi strigat cu glas mare și de nu s-ar fi sânguit o roabă să alerge la glasul meu, apoi nerușinatul acela ca un barbar m-ar fi siluit ca pe o roabă".

Auzind acestea eparhul, s-a umplut de mânie și a trimis să aducă pe acel tânăr, adică pe Evghenie, care se numea doctor și pe toți ce petreceau împreună cu dânsul și, legându-i, să-i pună în lanțuri și să-i ducă în închisoare. Dar, pentru că nu putea să ajungă numai o temniță pentru monahii care viețuiau împreună cu Evghenie, au fost împărțiți la diferite închisori. Și a ieșit vestea despre acel lucru nu numai în toată Alexandria, ci și prin cetățile dimprejur și multă defăimare și batjocură se făcea creștinilor de către elini. Toți cei ce auzeau despre aceste lucruri, credeau că este adevărat și o credeau pe Melantia foarte cinstită pentru ei, slăvită și de mare neam.

Deci, s-a rânduit o zi în care să se facă mare judecată și pedeapsă asupra monahilor. Căci pe unii dintr-înșii, eparhul voia să-i dea spre mâncarea fiarelor, pe alții să-i ardă cu foc, pe alții să-i spânzure pe lemn, iar pe ceilalți să-i piardă cu multe chinuri. Sosind ziua cea rânduită s-a adunat mulțime de popor, nu numai dintr-acea cetate, ci și de prin toate cele dimprejur. S-au adunat acolo și creștini fără de număr, între care erau mulți preoți și episcopi. Aceia veniseră să vadă sfârșitul robilor lui Dumnezeu celor nevinovați, căci știau că este o minciună asupra lor, apoi să adune rămășițele moaștelor lor și să le îngroape cu cinste.

Venind eparhul Filip, împreună cu fiii săi Avit și Serghie și șezând la locul cel obișnuit de judecată, s-a adus fericită Eugenia în mijlocul priveliștei, împreună cu famenii săi și cu ceilalți monahi, încătușați în lanțuri grele de fier, dar neștiind nimeni taina despre dânsa. Apoi s-a făcut strigare în popor: "Să piară acești necurați fără de lege". Și a poruncit eparhul să aducă mai aproape pe mieluseaua lui Hristos, Eugenia, începătorul răutății, precum ziceau ei și să pună înaintea toate uneltele cele de muncă, cum și muncitori groaznici să stea gata de față la judecată.

Veni sfântă la judecată înaintea tatălui și a fraților ei, nefiind vinovată de nici un rău, îmbrăcată în

haine bărbătești, monahicești și cu fața plecată în jos, ca să nu fie cunoscută. Eparhul a început a grăi către dânsa cu groază, zicând: "Spune nouă, o! prea fără de lege creștine, astfel v-a poruncit vouă Hristos al vostru, ca să faceți lucruri necurate și pe niște cinstite femei ca acestea, să le vânați cu meșteșugurile voastre spre pofta cea rușinoasă? Spune nouă, nelegiuitule, cum ai îndrăznit să intri în casa prealuminatei femei Melantia și curăția ei cea de bun neam să o silești spre fapta cea de desfrânare? Căci, prefăcându-te în doctor viclean te-ai arătat vrăjmaș și siluitor. Deci iată acum, nerușinatule, vei primi pedeapsa cea vrednică scornirii tale îndrăznețe, căci rău fiind, rău vei pătimi!"

Astfel iuțindu-se eparhul, fericită Eugenia a răspuns cu blândețe: "Domnul meu, Iisus Hristos, Căruia Îi slujesc, învață curăție și celor ce-și păzesc fecioria neatinsă, le făgăduiește viață veșnică. Pe femeia Melantia cea mincinoasă, îndată putem s-o arătăm că este mărturisitoare de minciuni asupra noastră, dar mai bine este să suferim noi cele rele, decât să fie ea biruită și vădită ca să pătimească ceva rău, iar rodul răbdării noastre să nu piară. Însă de te vei jura pe sănătatea împăraților tăi, că nu-i vei face nici un rău acestei mărturisitoare mincinoase, vom cerceta despre păcatul cel aruncat de dânsa fără de vină asupra noastră și o

vom arăta chiar pe dânsa aflându-se într-o necurăție". Jurându-se eparhul și prefăcându-se a împlini cererea, Eugenia a zis către femeia aceea: "O! Melantie, tu care ai numele înnegririi și al întunecării, ai pregătit felurite munci asupra creștinilor prin clevetirea ta cea mincinoasă, iar acum stăruie asupra noastră ca să fim chinuiți, tăiați și arși; dar să știi că Hristos nu socotește pe robii Săi astfel, precum tu cu minciună îi mărturisești. Să aduci pe roaba aceea, care a zis că a fost singură văzătoare a păcatului nostru, ca din gura ei să se vădească minciuna și să se arate adevărul".

Fiind adusă roaba aceea, s-a adăugat minciună la minciună, ca să placă stăpânei sale, căci cum putea zice ceva împotriva ei? Apoi a zis: "Pe acest tânăr fără de rușine îl știu că adeseori făcea fărădelege cu femeile proaste și pe mine, ticăloasa de multe ori m-a supărat. Apoi a îndrăznit și la doamna mea, că din ceasul cel dintâi al zilei intrând în camera ei, se prefăcea mai întâi că vorbea ca un doctor, îngrijindu-se de sănătatea ei, apoi a început a grăi cuvinte fără de rușine. După aceasta s-a ispitit să o siluiască și ar fi săvârșit fărădelegea sa, dacă nu aș fi strigat eu la alte slujnice spre apărare și de n-am fi izbăvit pe doamna noastră din mâinile desfrânatului acestuia". Și a poruncit judecătorul să cheme pe

celelalte slujnice, însă și acelea asemenea ajutând doamnei lor, mărturiseau minciună asupra monahului Evghenie. Atunci eparhul, foarte rău mâniindu-se, a strigat: "Ce vrei să zici împotriva acestora, o! ticălosule, căci cu atâtea mărturii te biruiesc și cu adevărate se arată fărădelegea ta".

Sfânta Eugenia a zis: "Vremea grăirii a sosit, de vreme ce a tăcut vremea tăcerii. Vreme slobodă este a mărturisi adevărul, ca să nu se laude fără de măsură minciuna adusă asupra noastră și să nu se facă pentru creștini veste rea între neamuri. Am dorit cu adevărat că taina mea să țină până la ultima suflare și minciuna cea adusă asupra noastră a o vădi la judecată ce va să vie și a arăta curățenia numai unuia singur, Aceluia pentru a Cărui dragoste sunt păzită. Însă ca să nu dănuiască fărădelegea asupra nevinovăției și necurățenia cea păgânească să-și bată joc de viața creștinească cea dreptcredincioasă și curată și nici să nu fie ea de răs și întru defăimare, este nevoie a arăta îndată aceea ce până acum, cu multă pază, m-am sârguit a tăinui. Deci voi arăta adevărul, nu spre slava deșartă, ci spre slava numelui lui Hristos Iisus. Pentru că atât de mare este puterea numelui Sfânt, încât și femeile cele ce viețuiesc întru dumnezeiasca Lui frică, se învrednicesc cinstirii celei bărbătești și nici nu poate fi unul mai mare decât altul cu credința. Căci zice Apostolul

Pavel, învățătorul cel creștinesc, că nu este la Dumnezeu deosebire între bărbat și femeie, că voi toți una sunteți întru Hristos Iisus, întru care am crezut și pe care l-am iubit cu osârdie și spre care toată nădejdea mi-am pus, am voit mai bine a fi bărbat cu viața și cu chipul, decât femeie și a păstra fecioria mea preacuratului și nestricăciosului Mire ceresc".

Acestea zicând și-a rupt haina sa de sus și și-a descoperit o parte a sfântului și preacuratului ei trup fecioresc și s-a arătat că este de parte femeiască. Apoi a zis către eparh: "Domnul meu, tu îmi ești mie tată după trup și Claudia îmi este maică, iar aceștia, ce șed împreună cu tine, Avid și Serghie, îmi sunt frați". Eu sunt fiica ta, care pentru dragostea lui Hristos, m-am lepădat de lume și de toate dulcețile ei. Iată, Protan și Iachint, famenii mei, cu care împreună am intrat în școala lui Hristos și atâta dar mi-a arătat Hristos, încât m-a făcut prin milostivirea Sa biruitoare asupra tuturor poftelor și patimilor. Aceluia cred fără îndoială, cum că așa mă va păzi până la sfârșit, precum sunt acum".

Acestea zicându-le ea și încă nesfârșind cuvântul său, a fost cunoscută de tatăl său și de frați după vorbă și după oarecare semne ce le avea în față, deoarece cu sânguință își întorsese ochii spre dânsa

și, cunoscând-o că este Eugenia cu adevărat, s-au sculat îndată de la locurile lor, cu negrăită bucurie și cu lacrimi și, alergând, au căzut pe grumajii ei sărutând-o, plângând de bucurie și veselindu-se pentru aflarea aceleia fără de care nici lumina lumii acesteia nu le era plăcută. Apoi îndată s-a vestit și mamei sale Claudia, cum că fiica ei Eugenia s-a aflat. Ea venind degrabă și văzând pe preaiubita ei fiică, cu bucurie a îmbrățișat-o și cuvinte măgulitoare îi grăia, ca și cum ar fi înviat din morți.

Iar poporul care privea la acel lucru se minuna și ridicând glas striga: "Unul este Hristos, unul este adevăratul Dumnezeu, Dumnezeul creștinilor". Mulțimea creștinilor împreună cu preoții și cu episcopii, care veniseră pentru îngroparea moaștelor mucenicești, asemenea umplându-se de nespusă bucurie, striga: Dreapta Ta, Doamne, s-a preamărit întru tărie, mâna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărâmat pe vrăjmași. Cine este Dumnezeu mare, ca Dumnezeul nostru? Cel ce descoperă cele ascunse și arată cele tănuite, vânând pe cei înțelepți întru meșteșugurile lor. Și aducând haine țesute cu aur și podoabe de mult preț, părinții și frații au îmbrăcat-o pe Eugenia fără vrerea ei și au urcat-o pe un loc înalt, ca să fie văzută de toți și că toți să se bucure împreună cu dâșii. Apoi au dezlegat din legături pe monahii ce

erau legați cu Eugenia și aceia fiind lăudați și fericiți cu multe cuvinte bune, ca niște robi ai lui Hristos erau cinstiți.

Atunci Melantia s-a umplut de mare rușine și de frică și, fiind încă în priveriște, a căzut un foc mare din cer peste casa ei și a ars până în temelie cu toate bogățiile ei și cu vistieria, încât nici urmă dintr-însa n-a rămas. Și s-a făcut mare bucurie credincioșilor, care erau în Alexandria și în tot Egiptul; dar mai ales atunci când însuși eparhul Filip s-a botezat dimpreună cu femeia, cu fiii și cu toată casa și au primit credința în Domnul nostru Iisus Hristos. Apoi mulțime mare de elini au primit Botezul în acea vreme și s-a întors pacea în Biserica lui Hristos. Filip, eparhul, a trimis cărți către împărații Sever și Antonin, zicând că nu este de folos împărăției Romei a izgoni de prin cetăți pe nevinovații creștini, care sunt de mult ajutor la treburile cele de obște ale poporului. Și s-au înduplecat împărații la sfatul lui, încât creștinii cei ce erau de prin laturile Egiptului și prin alte cetăți, își primeau locurile, sălașurile și casele, cum și vredniciile, înflorind în pace în dreapta-credință creștinească.

Dar de vreme ce sfințeniei îi urmează zavistia vrăjmașului și împotriva faptei bune, răutatea aduce război, unor închinători de idoli, din cei mai

de frunte ai Alexandriei, le-a venit foarte greu această, că vedeau pe creștini din zi în zi înmulțindu-se, iar închinătorii de idoli împuținându-se. Deci, prin îndemnarea tatălui lor, satana, s-au dus la împărați, clewetind asupra creștinilor și zicând: "Nouă ani Filip a cârmuit bine țara Egiptului și a întărit legile împărătești. Dar acum nu știm ce i s-a întâmplat și cum s-a schimbat că a lăsat slujbele împărătești ale părinteștilor noștri zei și trage tot poporul cu el, către închinăciunea Aceluia, pe Care iudeii, precum toți vorbesc, răstignindu-L în Palestina, L-au omorât. El nu cinstește poruncile voastre împărătești și n-are supunerea cea cuviincioasă, că a cinstit mai mult pe necredincioșii creștini decât pe noi - dintre care mulți dintre ei, intrând în capiștile zeilor noștri, cu nenumărate hule îi necinsteau, numindu-i lemne, pietre nesimțitoare și idoli fără suflet.

Unele și altele ca acestea zicând, a pornit pe împărați cu mânie asupra lui Filip, care au și scris către dânsul astfel: "Prea îndumnezeitul împărat care a fost mai înainte de noi, știind dreapta ta credință către părinteștii zei ai romanilor, nu ca pe un eparh, ci ca pe un împărat al Egiptului te-a pus în Alexandria și a voit ca până când vei fi între cei vii, să stăpânești acele laturi neschimbat și nimeni altul să nu se trimită acolo în locul tău. Acea

cinste noi ți-am păzit-o întreagă cât ai fost prieten și slujitor al zeilor. Dar de vreme ce acum auzim că ai lăsat pe zei și către noi nu te arăți voitor de bine, poruncim că ori să te întorci către cinstirea cea dintâi a zeilor romanilor și să-ți moștenești slava și cinstirea cea mai dinainte sau, împreună cu lepădarea de zei, să lași dregătoria și să te păgubești și de averile tale".

Citind eparhul acea scrisoare împărătească, s-a prefăcut bolnav până ce își va vinde toată averea și să dea o parte bisericilor, iar altă săracilor. Fericitul Filip era ritor bine vorbitor și pe mulți din elinii cei mai de frunte i-a sfătuit cu cuvintele sale și i-a întors la creștinătate, iar pe cei slabi la suflet și pe cei ce se îndoiau în credință, i-a întărit și i-a împuternicit. Risipindu-și și împărțindu-și averea, a lepădat și dregătoria eparhiei și îndată toți creștinii care erau în Alexandria l-au ales episcop al lor.

După câțeva vreme a venit în locul lui alt eparh din Roma, cu numele Terentie. Acesta căuta să omoare pe Filip, dar se temea de popor, pentru că toți erau gata a-și da viața pentru dânsul. De aceea a îndemnat în taină pe niște ucigași, care, intrând la sfânt și găsindu-l singur rugându-se lui Dumnezeu, l-au lovit cu săbiile și, ieșind, s-au ascuns. Îndată s-a înștiințat toată cetatea și s-a făcut multă plângere și strigare și tulburare.

Terentie, temându-se ca poporul să nu priceapă vicleșugul lui, a poruncit să caute cu sânguință pe ucigașii aceia, pe care aflându-i, i-a aruncat în temniță, legându-i cu lanțuri grele ca și cum ar fi vrut să-i muncească aspru și să-i omoare. Fericitul episcop Filip, după primirea acelor răni, a mai trăit trei zile și s-a rugat lui Dumnezeu ca să întărească mai mult în credință pe cei începători, pe care învățându-i din destul, și-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu, sfârșindu-se și învrednicindu-se cununii mucenicești, după ce a fost episcop un an și trei luni. A fost îngropat înăuntrul cetății, în locul ce se cheamă Izium, în biserica zidită de dânsul. Pe ucigașii aceia, ținându-i Terentie eparhul câțeva vreme în temniță, i-a eliberat din porunca împărătească. Atunci toți au cunoscut că prin îndemânarea lui a fost omorât Sfântul episcop Filip.

După moartea Sfântului Filip, Sfânta Eugenia, aducând la sine fecioare creștine, petrecea în feciorie cu dânsule, slujind lui Dumnezeu, iar maică-sa Claudia, zidind o casă mare pentru străini, slujea străinilor și bolnavilor. Apoi, nu după puțină vreme, luându-și fiii și pe fericită sa fiică, s-a dus în patria sa, la Roma și s-a așezat acolo pe moșiile sale. Avit și Serghie au fost primiți cu dragoste de boierii Romei și pe unul dintr-înșii l-au pus antipat în Cartagina, iar pe celălalt l-au

așezat sfetnic împărătesc în Africa, iar Sfânta Eugenia chemă în taină către Hristos pe fetele boierilor de bun neam și le îndupleca spre păzirea fecioriei.

Era atunci în Roma o fecioară tânără de neam împărătesc, care rămăsese orfană de părinți, cu numele Vasila și care fusese încredințată până la vârsta sa unui unchi al său, cu numele Elen. Apoi a fost dată de împărați în logodnă unui tânăr oarecare de bun neam, vestit pentru vitejia lui și pentru bunul neam, cu numele Pompie. Iar nunta au amânat-o până după câțiva ani, căci fecioara rămăsese încă foarte mică, fiind orfană de părinți. Aceasta, auzind de numele lui Hristos, de Eugenia și de viața ei cea feciorească și curată, de lucrurile ei cele minunate, care se făceau cu puterea lui Hristos, s-a aprins cu duhul, chemând-o Dumnezeu cu insuflări tănuite către cămara Sa. Și dorea să dobândească două lucruri: adică să se înștiințeze despre Hristos cu adevăritate și să vadă pe Eugenia. Însă nu putea să se ducă la dânsa să vorbească, din pricina logodnicului său, de care se temea să nu afle din pricina prigoanei care era atunci în Roma contra evreilor. De aceea Vasila a trimis la Eugenia pe un vestitor credincios al său, rugând-o ca măcar prin scrisoare s-o vestească despre Hristos și s-o învețe cum să creadă într-Însul.

Sfânta Eugenia s-a bucurat foarte mult de un vestitor ca acela și, sfătuindu-se cu maică-sa și cu famenii, știind că nu atât scrisoarea, cât cuvintele care ies din gură, pot să învețe pe om, a poruncit famenilor săi să se pregătească să-i trimită ca dar către Vasila. Deci i-a trimis, zicând: "Iată, iubita mea soră Vasila, îți trimit în dar pe acești fameni care au fost de-a pururea robi ai mei, pe Protan și pe Iachint, care au crescut dimpreună cu mine din copilărie și aceștia să-ți fie de la mine ca scrisoare vie". Și i-a primit Vasila pe fameni cu mare bucurie, ca pe niște robi cu numele, iar cu faptă că pe niște apostoli ai lui Hristos.

Aceștia, ziua și noaptea vorbind cu dânsa, au învățat-o cum să creadă în Hristos. Ea neîncetat asculta cu multă luare-aminte, cu dulceață și cu umilință dumnezeieștile cuvinte care ieșeau din gura lor și a crezut din toată inima într-unul Dumnezeu, Ziditorul a toate. De acest lucru înștiințându-se Papa al Romei, fericitul Cornelie, a venit la dânsa în taină și a botezat-o în numele Sfintei Treimi. Apoi și unchiul ei Elen s-a apropiat de Hristos astfel încât Vasila putea cu înlesnire să se vadă cu Eugenia și să se îndulcească de vorbă sfintei și de dragostea ei, căci Eugenia în toate nopțile mergea în casa ei, povățuită fiind de unchiul Vasiliei. Astfel Sfânta Eugenia și fericită ei maică Claudia, la multe suflete se făceau

pricinuitoare de întoarcere către Dumnezeu. Toate văduvele creștinilor, care erau în Roma, aveau scăpare la Claudia, iar fecioarele la Eugenia și la dânselle se odihneau trupește și duhovnicește. Fericitul papă, Corneliu, în toate sâmbetele seara trimitea în casa Claudiei rugăciuni și psalmi, ca să se roage toată noaptea și să preamărească pe Dumnezeu. Iar la cântarea cocoșilor mergea singur la dânselle și, botezând pe cele ce se apropiau de Hristos, săvârșea dumnezeiasca Liturghie și le împărtășea pe toate cu sfintele și dumnezeieștile Taine. Astfel se înmulțea Biserica lui Dumnezeu, deși era în mijlocul prigoanei, asemenea crinului în mijlocul spinilor. Pentru că, multe fecioare au câștigat lui Dumnezeu aceste sfinte fecioare, Eugenia și Vasila; iar Sfânta Claudia, femei; iar fericiții fameni, Protan și Iachint, au câștigat mulți tineri.

După ce au ajuns împărați paginii Valerian și Galerie s-a rânduit mai mare prigoană asupra creștinilor, căci s-a dat poruncă împărătească ca să fie omorâți toți dascălii creștini; dar mai întâi a fost căutat spre ucidere fericitul papă Corneliu. Atunci Sfânta Eugenia, văzând pe Sfânta Vasila, a zis: "Mi s-a arătat mie de la Domnul, că pentru fecioria ta, degrabă vei pătimi". Iar Vasila a răspuns Eugeniei: "Și mie a binevoit Domnul a-mi descoperi despre tine, că ai să primești îndoită cunună

mucenicească: una pentru ostenele și răbdarea ispitei ce ți s-a întâmplat în Alexandria; iar altă pentru adevăratul tău sânge, pe care vrei să-l verși, pătimind pentru Hristos". Fericită Eugenia, ridicându-și mâinile sale, a zis: "Doamne Iisuse, Fiul celui preaînalt, Care pentru mântuirea noastră Te-ai întrupat prin fecioria Preacuratei Maicii Tale, Tu pe toate fecioarele care le-ai încredințat mie, du-le întru fecioria cea neîntinată în Împărăția slavei Tale".

Șezând cu Eugenia și cu Vasila multe fecioare ale lui Hristos, din cele ce erau cu dânsese, a zis fericită Eugenia către toate: "Iată, a sosit vremea culesului viilor, în care se taie strugurii și se calcă cu picioarele, iar după aceasta se pun înaintea la ospățul Împăratului. Nici o împărăție nu este puternică fără rodul strugurilor acestora și nici o vrednicie mai luminată nu se împodobește. Deci, voi, odraslele mele și strugurii pântecelui meu, fiți gata întru Domnul. Fecioria este semnul cel dintâi al apropierii către Dumnezeu, asemenea îngerilor: este maica vieții celei veșnice, prietenă a sfințeniei, cale fără de primejdie către cer, doamnă a bucuriei, povătuitoare a puterii celei făcătoare de minuni, cunună a credinței și tărie a dragostei. Și de nimic nu ni se cuvine a ne osteni așa, de nimic a îngriji ca de aceasta, adică a petrece în feciorie fără prihană.

Ceea ce este și mai preamărit, este a muri chiar pentru feciorie. Pentru că ce sunt momelile cele deșarte ale lumii acesteia, care vin cu veselia cea vremelnică și se duc cu durerea cea veșnică? Aduc în puțină vreme răs, ca să bată cu râsul cel veșnic. Arată florile dulceților cele lesne trecătoare, ca să aducă amărăciunile cele prea uscate, care rămân totdeauna. Făgăduiesc desfătarea vieții acesteia, ca în veacul ce va să vie să dea pe om muncilor celor veșnice. Pentru aceea, o! prea iubite fecioare, voi care v-ați nevoit până acum împreună cu mine, întru nevoință feciorească să petreceți întru dragostea Domnului, precum ați început din vreme. Să plângeți vremelnic, ca să vă bucurați și să vă veseliți în veci, iar eu vă încredințez pe voi Duhului Sfânt și cred că pe toate vă va păzi curate și fără de prihană. Însă voi de acum nu mai căutați să vedeți fața mea cea trupească, ci luați seama duhovnicește la lucruri și la fapte bune". Acestea zicând, a sărutat pe fiecare în parte și mângâia pe cele ce plângeau; apoi, făcând rugăciune cu Vasila și sărutându-se, s-au despărțit.

În aceeași zi, oarecare roabă din cele ale Sfintei Vasila, alergând către Pompie, logodnicul doamnei sale, a zis: "Domnul nostru știm că Doamna noastră Îți este dăruită de la împărați, ca să o iei de soție, așteptând vârsta ei cea desăvârșită. Iată, acum sunt mai mult de șase ani și nu mai

săvârșești nunta. Însă îți vestesc că de acum nu o vei mai lua pe ea pentru că unchiul și crescătorul ei este creștin și ea cu toată osârdia a primit credința creștină și nu numai de tine, ci și de toată lumea se depărtează. Ea are doi fameni trimiși de la Eugenia, pe care îi cinstește ca pe niște domni ai săi și în toate zilele le sărută picioarele, ca unor dumnezei fără de moarte; iar aceia sunt învățătorii vrăjilor creștinești".

Acestea auzind Pompie, s-a mâniat foarte și îndată sculându-se, a alergat la Elen, crescătorul Vasilei și a zis către dânsul: "În aceste trei zile am socotit să-mi săvârșesc nunta mea, deci dă-mi să văd pe fecioara pe care mi-au dăruit-o împărații spre însoțire". Moșul ei, îndată cunoscând că Pompie a fost înștiințat de credința lor în Hristos, a răspuns: "Cât a fost copilă mică și nepricepută, eu am păzit-o și ferit-o ca lumina ochilor, crescând-o precum se cădea, dar acum de vreme ce este la vârsta și înțelegerea cea desăvârșită, pentru aceea după mărirea numelui casei sale, voiește a fi liberă și nerobită nimănui. Iar a o vedea pe dânsa, aceasta nu este în stăpânirea mea, ci în voia ei". Pompie, mâniindu-se mai mult, a alergat la palatele Vasilei și, bătând în poartă, porunca portărițelor să vestească pe fecioară despre dânsul. Dar Vasila, înștiințându-se de venirea lui, nu l-a primit, pentru că ea a spus: "Nu se cuvine să aibă tânărul vorbă

deosebi cu o fecioară, pentru că ei nu i se cade a căuta la față bărbătească și eu nu știu cu ce plan vine Pompie la mine".

Deci, ducându-se Pompie cu rușine și rugând pe oarecari din senatori, i-a luat cu dânsul și a mers și a căzut la picioarele împăraților, jeluindu-se asupra logodnicei sale și asupra Eugeniei, zicând: "Ajutați romanilor voștri, o! prealuminați împărați, și pe Dumnezeu cel nou pe Care l-a adus Eugenia de la Egipt, izgoniți-L din cetatea aceasta, pentru că acei care se numesc creștini, de mult sunt vătămători ai poporului și își bat joc de legile voastre, iar pe zei îi trec cu vederea că pe niște idoli deșerți și răzvrătesc chiar legile firii, zicând că este lucru cu nedreptate logodnicului a-și lua pe logodnica sa. Dacă nu se vor însura oamenii, apoi de unde se vor naște copii? Și dacă aceia nu se vor naște, apoi pe cine va stăpâni împărăția voastră? De unde se vor mări oștile și puterea romanilor? Cine va birui pe vrăjmași și cum se va întări patria și viața omenească?"

Zicând acestea și multe altele și cu lacrimi rugându-se Pompie, împăratului i s-a făcut milă de dânsul și a dat poruncă împărătească, ca Vasila fecioară, sau să binevoiască a primi pe logodnicul său, sau să fie omorâtă cu sabia; iar Eugenia sau să jertfească zeilor, sau să fie supusă la munci și

să moară. A mai poruncit împăratul ca toți creștinii să fie omorâți și nu numai creștinii, ci și aceia care ar îndrăzni a tăinui la dânșii creștini să fie munciți.

Venind porunca împărătească la Sfânta Vasila, ea a răspuns cu glas mare și cu multă îndrăzneală: "Pe Împăratul împăraților îl am logodnic, căci El este Iisus, Fiul lui Dumnezeu și afară de El, alt bărbat stricăcios nicidecum nu vreau să am". Zicând acestea sfânta, au înjunghiat-o îndată cu sabia. Apoi au prins și pe cei doi fameni, Protan și Iachint și i-au atras către capiștea idolească ca să se închine necuratului Die. Iar ei intrând și rugându-se Dumnezeului celui adevărat, îndată a căzut idolul Die înaintea picioarelor lor și s-a făcut praf și cenușă. De acest lucru înștiințându-se Nichita, eparhul cetății, a poruncit ca să le tăie capetele, zicând că au vrăjit și au sfărâmat pe zeul Die.

Atunci au adus și pe Eugenia și i-au zis ei: "De unde ați învățat acest meșteșug vrăjitoresc cu care stăpâniți și pe marii zei?" Ea a răspuns: "Cu adevărat ai zis, o! eparhule, că noi creștinii stăpânim pe zeii voștri, dar nu cu meșteșug vrăjitoresc cum zici, mințind astfel. Noi cu nebiruită putere a Dumnezeului nostru săvârșim câte voim, iar zeii voștri sunt niște diavoli, căci nu pot a face bine celor ce-i cinstesc pe dânșii și nici

nouă celor ce-i ocărim, nu pot să ne facă rău". Atunci a poruncit eparhul să o ducă înaintea Artemidei și s-o urmeze ucigașul cu sabia în mină, și dacă nu va voi să se închine zeiței, degrabă să o ucidă.

Ajungând la capiște, a stat înaintea zeiței în chip de rugăciune, zicând: "Dumnezeule cel veșnic, Care m-ai învrednicit să mă nasc și să mă păzesc fecioară curată a Unuia Născut Fiului Tău, până astăzi, Însuși săvârșește și acum minuni, Preafericite, ca să se mărească robii Tăi și să se rușineze cei ce se închină uriciunii celei cioplite". Astfel rugându-se ea s-a făcut cutremur mare și a căzut toată capiștea și s-a zdrobit idolul Artemidei, precum și ceilalți idoli minune de care s-au înspăimântat toți cei de față. Cei cunoscători ziceau că este facere de minune și lucrul dumnezeieștii puteri, iar cei fără de minte socoteau vrăjitorie cele făcute.

Înștiințându-se împăratul despre aceasta, a poruncit să lege de grumazul ei o piatră mare și s-o arunce în adâncul Tibrului. Aceasta făcându-se, piatra îndată s-a dezlegat, iar ea umbla, ca și altădată Apostolul Petru, pe deasupra apei. Atunci au aruncat-o într-un cuptor aprins de foc, dar în deșert se osteneau, căci focul s-a făcut rob ei, pierzându-și firea, răcorind-o și păzind-o

nevătămată. Deci, neștiind în ce chip mai grozav să o omoare, au închis-o într-o temniță întunecoasă și adâncă. Apoi au poruncit să nu-i aducă nimic de mâncare, până ce va muri de foame, neștiind nesocotiții căci cu ea era Domnul luminii, Care a strălucit toată temnița și în fiecare zi îi aduceau îngerii hrană cerească, pâine mai dulce decât mierea și mai albă decât zăpada.

Lucrul cel mai mare este, că a venit însuși împăratul îngerilor ca să o cerceteze și i-a zis: "Evghenio! Eu sunt Cel ce am primit cruce și moarte pentru tine, precum și tu pentru dragostea Mea rabzi niște cumplite munci ca acestea. De aceea de multe daruri și de preamare slavă am să te învrednicesc, în împărăția Mea cea veșnică. Iar spre încredințarea ta că vei primi acestea în ceruri, semn să-ți fie aceasta: Te vei despărți de lumea aceasta vremelnică și stricăcioasă, ca să vii la viața cea de sus, chiar în ziua în care m-am născut Eu om".

Astfel grăind către dânsa Domnul nostru Iisus Hristos, Sfânta Eugenia se topea ca ceară de focul dorului celui dumnezeiesc și ca un râu de ape s-a revărsat cu dragostea către El, încât se împlinea cu dânsa cuvântul eclesiastului: Tare ca moartea este dragostea, iar aripile ei sunt aripi de foc; apă multă nu va putea stinge dragostea și râurile n-o vor

putea acoperi pe dânsa. Așa a mângâiat și cu dragostea Sa a îndulcit, Iisus cel preadulce, pe iubita Sa mireasă Eugenia și a vindecat-o de răni. Apoi s-a depărtat de la ochii ei, lăsând în inima ei o nespusă bucurie duhovnicească. Și petrecea sfânta în temnița întunecoasă ca în ceruri, aprinsă fiind cu dragostea îngerească de Mirele său, Hristos, pe Care Îl mărea cu inima și cu gura și-I mulțumea că nu a trecut-o cu vederea, ci a cercetat și a mângâiat pe roaba Sa, care pătimea pentru dragostea cea către El.

Păgânii au trimis un gealat și au înjunghiat-o în temniță, în luna decembrie, ziua douăzeci și cinci, în însăși ziua domnească a nașterii Domnului. Maică-sa cu cei de casă ai ei, au îngropat cu cinste sfintele ei moaște, într-o țarină a lor, ce era afară din cetate, într-un loc ce se numea Calea romanilor, în care mai înainte și ea îngropase multe moaște ale altor sfinți.

Astfel trăind Eugenia cu cinste și cu mare credință și cu minunată petrecere s-a învrednicit de prea multă slavă de la Dumnezeu. Iar mamei ei, plângând multe zile la mormânt, i s-a arătat într-o noapte în vis atât de strălucită și împodobită, încât nu putea Claudia să caute la fața ei. Mai erau și alte fecioare cu dânsa și i-a zis: "Pentru ce plângi și bocești pentru noi și nu te veselești mai bine și să te

bucuri? Cunoaște că mă aflu în multă și nespusă veselie, împreună cu sfinții mucenici și cu tatăl meu Filip, împreună împărășind cu Hristos, Care în ziua Duminicii, te va lua și pe tine într-o veselie cea veșnică".

Acestea auzindu-le mama sa și văzând pe sfinții îngeri împreună cu dânsa călătorind, s-a bucurat foarte și a mulțumit lui Dumnezeu. Deci, chivernisind bine toate averile sale, împărțindu-le la săraci, s-a odihnit întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

